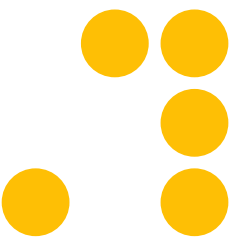


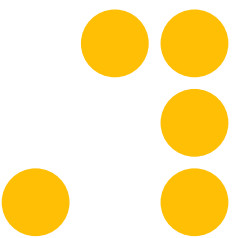
# Lasten, nuorten ja perheiden monialainen tuki ja palvelut

VIP KYS –alueryhmä 13.12.2022



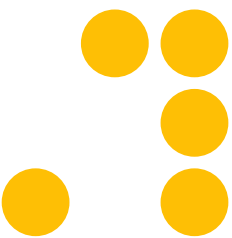
# Lasten, nuorten ja perheiden monialaiset palvelut ja tuki varhaiskasvatuksesta perusopetukseen

- Tämä diasarja on tarkoitettu
  - Lasten, nuorten ja perheiden tuen ja palveluiden kokonaiskuvan hahmottamiseen
  - Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien perehdyttämiseksi varhaiseen tukeen ja palveluverkoston ennaltaehkäisevistä vaativiin palveluihin
  - Edelleen jalostettavaksi esim. hyvinvointialueiden, kuntien ja perhekeskusverkostojen palveluiden kuvaamiseksi
- Pohjana lainsäädännön mukaiset palvelut
- Kuvattu myös varhaista tukea ja perhekeskustoimintaa sekä tavoiteltua toimintakulttuuria



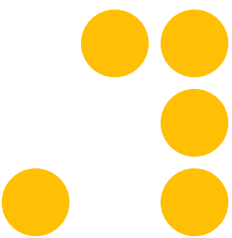
# Perhekeskusverkosto perheiden tukena

- Perhekeskustoiminta tarkoittaa kaikkea kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen, seurakuntien ja muiden toimijoiden järjestämää lapsia, nuoria ja perheitä tukevaa toimintaa, jotka ovat sopineet toteuttavansa palveluita ja tukea toimintaa yhteensovittaen. Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus ovat osa perhekeskustoiminnan kokonaisuutta.
- Kokonaisuus sisältää sekä lakisääteisiä palveluja että ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja, jotka eivät edellytä virallista asiakkuutta.
- Matalan kynnyksen toimintaa ovat mm. perheiden kohtaamispaikat, nuorten ohjaamot, erilaiset palvelupuhelimet ja -kanavat sekä perheille suunnatut tilaisuudet ja tapahtumat.



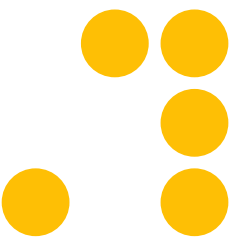
# Perhekeskusverkoston kokonaisuus

- Perheiden sosiaali- ja terveystalvet mukaan lukien opiskeluhuoltopalvelut
- Kuntien perheille suunnatut palvelut kuten varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, nuorisopalvelut sekä erilaiset vapaa-aikapalvelut sekä kuntien terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta
- Järjestöjen ja seurakuntien toiminta ja palvelut
- Eri toimijoiden (yhteiset) kohtaamispaikat
- Nuorten palvelut ja kohtaamispaikat kuten ohjaamot
- Erityis- ja vaativan tason palvelut
- Sähköiset palvelut



# Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimintakulttuuri

- Tavoitteena lapsia, nuoria ja perheitä kohdatessa on
  - Aito kohtaaminen
  - Välittävä vuorovaikutus
  - Vahvuuksien tunnistaminen ja esille tuominen
  - Huolten varhainen tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja tuen tarjoaminen



# Lasten ja perheiden monialaiset palvelut varhaiskasvatukseen lapsille ja perheille

- Varhaiskasvatuksessa lapsi on varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon piirissä.
- Lisäksi on tarjolla varhaiskasvatussuunnitelman mukainen yleinen, tehostettu tai erityinen lapsen tuki sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.
- Olennaista toimintakulttuurissa on ennaltaehkäisevä toimintatapa, tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen sekä varhaisen tuen järjestäminen.

# Monialaiset palvelut VARHAISKASVATUKSEN lapsille ja perheille

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Tuen tarve kasvaa

Vaativa tuki

**TOIMINTAKULTTUURI:** Aito kohtaaminen, välittävä vuorovaikutus, vahvuudet esiin ja huolet puheeksi, mm. Lapset puheeksi Varhainen tunnistaminen ja tuki



**Perhekeskustoiminta:**

Kohtaamispaikat

Palvelupuhelimet

Perheiden sote- ja sivistyspalvelut

Järjestöt ja seurakunnat

Varhaiskasvatuksen tuki

Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä kaikkien lasten kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri

**Lapsen tuki:** lapsen vasu, yleinen, tehostettu ja erityinen tuki inklusiivisten periaatteiden mukaan/ yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen sekä yhteisölliset ja oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut, pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot, yhteistyö ja palvelut

**Lapsen tuen järjestäminen ja seuranta monialaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa\***

Sote-tukitoimet

**Neuvolapalvelut** osana perusterveydenhuoltoa

**Perusterveydenhuolto:** lievien ja keskivaikeiden sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Erikoissairaanhoito:** vaativien sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Sosiaalihuoltopalvelut:** lapsen palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen selvittäminen, perhesosiaalityö, perhetyö, kasvatus- ja perheneuvonta, lastenvalvojan palvelut

**Lastensuojelupalvelut:** avohuollon tukitoimet, sijaishuolto, jälkihuolto

**Vammaispalvelut:** avustamis- ja apuvälinepalvelut, kuntoutus

Erikoissairaanhoidon piirissä järjestetty varhaiskasvatus

Muut toimijat ja yhteistyökumppanit tarpeen mukaan, mm. esiopetus, järjestöt, seurakunnat, kotoutumispalvelut, poliisi

**OT-keskus:**

vaativin sosiaali- ja terveydenhuollon erityisosaaminen

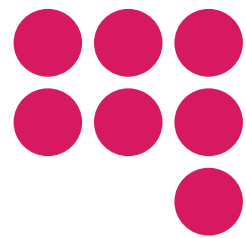
Sivan Eri-

en verkosto

ärskilt stöd

VIP

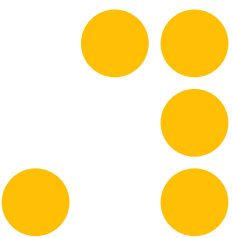
Nat



# Varhaiskasvatusikäisten palveluihin ja tukeen liittyvää lainsäädäntö ja ohjaus

- Varhaiskasvatuslaki (540/2018)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Terveystuolaki (1326/2010)
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Vammaispalvelulaki (380/1987)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Lapsen oikeuksien sopimus 1989, erityisesti artiklat 3, 6 ja 12
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (26/2016)
- useita asetuksia ja tiedonsiirtonormistoa
- Opetushallituksen määräyksiä kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- OPH:n ja THL:n ohjeita ja toimintamalleja
- Poliittisia asiakirjoja kuten lapsistrategia





# Lasten ja perheiden monialaiset palvelut esiopetuksen lapsille ja heidän perheilleen

- Esiopetuksessa lapsi on opetussuunnitelman mukaisen kasvatuksen, opetuksen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon piirissä. Lapsi voi lisäksi saada myös varhaiskasvatusta.
- Lisäksi hän ja hänen perheensä saa tarvittaessa kasvun ja oppimisen tukea, yksilökohtaista opiskeluhoitoa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.
- Olennaista toimintakulttuurissa on ennaltaehkäisevä toimintatapa, tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen sekä varhaisen tuen järjestäminen.
- Kasvun ja oppimisen tuki\* ei ole vapaaehtoista, vaan kuuluu esiopetukseen.
- Yksilökohtainen opiskeluhoito\*\* on vapaaehtoista eli huoltaja antaa suostumuksensa yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamiseen.

# Monialaiset palvelut **ESIOPETUKSEN** lapsille ja perheille

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Tuen tarve kasvaa

Vaativa tuki

**TOIMINTAKULTTUURI:** Aito kohtaaminen, välittävä vuorovaikutus, vahvuudet esiin ja huolet puheeksi, mm. Lapset puheeksi Varhainen tunnistaminen ja tuki



**Perhekeskus-toiminta:**

Kohtaamispaikat

Palvelupuhelimit

Perheiden sote- ja sivistyspalvelut

Järjestöt ja seurakunnat

**Esiopetuksen tuki**

**Sote-tukitoimet**

**Kasvatus, opetus sekä kaikkien lasten oppimista ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri**

**Yhteisöllinen opiskeluhoolto:** hyvinvointioppiminen ryhmässä ja yhteisössä, kohdennettu ryhmätoiminta ja vertaistuki, opiskeluhooltopalvelut, muut toimijat ja yhteistyökumppanit

**Kasvun ja oppimisen tuki:** yleinen, tehostettu ja erityinen tuki/ eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineet jne.

**Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen ja seuranta monialaisesti\***

**Konsultointi ja palvelut:** sairaalaopetus, Elmeri, Valteri

**Yksilökohtainen opiskeluhoolto\*\*:** monialainen asiantuntijaryhmä, opiskeluhooltopalvelut eli neuvola-, psykologi- ja kuraattoripalvelut

**Opiskeluhoillon monialainen asiantuntijaryhmä\*\*:** suunnitelmallinen yhteistyö ja tiedonvaihto

**Perusterveydenhuolto:** lievien ja keskivaikeiden sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Erikoissairaanhoito:** vaativien sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Sosiaalihuolto- ja palvelut:** lapsen palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen selvittäminen, perhesosiaalityö, perhetyö, kasvatus- ja perheneuvonta, lastenvalvojan palvelut

**Lastensuojelupalvelut:** avohuollon tukitoimet, sijaishuolto, jälkihuolto

**Vammaispalvelut:** avustamis- ja apuvälinepalvelut, kuntoutus

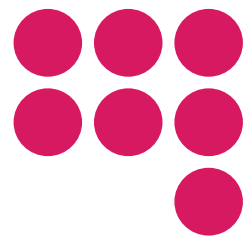
**Vaativa konsultaatio:**

vaativa erityisosaaminen esi- ja perusopetuksessa

**OT-keskus:**

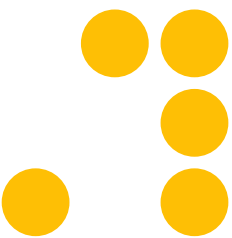
vaativin sosiaali- ja terveydenhuollon erityisosaaminen

Muut toimijat ja yhteistyökumppanit tarpeen mukaan, mm. varhaiskasvatus, perusopetus, järjestöt, seurakunnat, kotoutumis- ja poliisi



# Esiopetusikäisten palveluihin ja tukeen liittyvä lainsäädäntö ja ohjaus

- Perusopetuslaki (628/1998)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Terveystuolaki (1326/2010)
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Vammaispalvelulaki (380/1987)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Lapsen oikeuksien sopimus 1989, erityisesti artikkelit 3, 6 ja 12
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (26/2016)
- Useita asetuksia ja tiedonsiirtonormistoa
- Opetushallituksen määräyksiä kuten opetussuunnitelman perusteet
- Opetushallituksen (OPH) ja Terveystuon ja h yvinvoinnin laitoksen (THL) ohjeita ja toimintamalleja
- Poliittisia asiakirjoja kuten Lapsistrategia



# Lasten ja perheiden monialaiset palvelut perusopetuksen oppilaille ja heidän perheilleen

- Perusopetuksessa lapsi tai nuori on opetussuunnitelman mukaisen kasvatuksen, opetuksen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon piirissä.
- Lapsi, nuori ja hänen perheensä saa tarvitsemansa oppimisen ja koulunkäynnin tuen, yksilökohtaisen opiskeluhuollon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.
- Olennaista toimintakulttuurissa on ennaltaehkäisevä toimintatapa, tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen sekä varhaisen tuen järjestäminen.
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuki\* ei ole vapaaehtoista, vaan kuuluu oppivelvollisuuden osana lapsen ja nuoren oikeuksiin ja velvollisuuksiin.
- Yksilökohtainen opiskeluhoito\*\* on lapselle ja nuorelle vapaaehtoista. Huoltaja ei voi kieltää lastaan käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

# Monialaiset palvelut PERUSOPETUKSEN lapsille, nuorille ja perheille

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Tuen tarve kasvaa

Vaativa tuki

**TOIMINTAKULTTUURI: Aito kohtaaminen, välittävä vuorovaikutus, vahvuudet esiin ja huolet puheeksi, mm. Lapset puheeksi Varhainen tunnistaminen ja tuki**



**Perhekeskus-toiminta:**

Kohtaamispaikat

Palvelupuhelimet

Perheiden sote- ja sivistyspalvelut

Järjestöt ja seurakunnat

**Perusopetuksen tuki**

**Sote-tukitoimet**

**Opetus ja kasvatusta sekä kaikkien lasten oppimista ja hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri**

**Yhteisöllinen opiskeluhoito:** hyvinvointioppiminen ryhmässä ja yhteisössä, kohdennettu ryhmätoiminta ja vertaistuki, poissaolojen ehkäisy, opiskeluhoitopalvelut, muut toimijat ja yhteistyökumppanit

**Oppimisen ja koulunkäynnin tuki:** yleinen, tehostettu ja erityinen tuki/ eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineet jne.

**Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestäminen ja seuranta monialaisesti\***

**Yksilökohtainen oppilashuolto:** opiskeluhoitopalvelut eli **kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut**, monialainen asiantuntijaryhmä

**Opiskeluhoillon monialainen asiantuntijaryhmä\*\*:** suunnitelmallinen yhteistyö ja tiedonvaihto

**Konsultointi ja palvelut:**

sairaalaopetus, Elmeri, Valteri, valtion koulukodit

**Perusterveydenhuolto:** lievien ja keskivaikeiden sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Erikoissairaanhoito:** vaativien sairauksien diagnosointi, hoito ja kuntoutus

**Sosiaalihuoltopalvelut:** lapsen palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelutarpeen selvittäminen, perhesosiaalityö, perhetyö, kasvatusta- ja perheneuvonta, lastenvalvojan palvelut

**Lastensuojelupalvelut:** avohuollon tukitoimet, sijaishuolto, jälkihuolto

**Vammaispalvelut:** avustamis- ja apuvälinepalvelut, kuntoutus

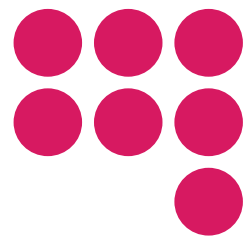
**Vaativa konsultaatio:**

vaativa erityisosaaminen esi- ja perusopetuksessa

**OT-keskus:**

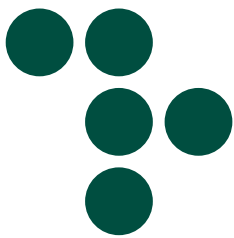
vaativin sosiaali- ja terveydenhuollon erityisosaaminen

**Muut toimijat ja yhteistyökumppanit mukana tarpeen mukaan eri vaiheissa, mm. esiopetus, II asteen oppilaitokset, nuorisopalvelut, ohjaamot, järjestöt, seurakunnat, kotoutumis- ja palvelusosasto, poliisi ja Ankuri-toiminta, rikosseuraamuslaitos**



# Perusopetusikäisten palveluihin ja tukeen liittyvä lainsäädäntö ja ohjaus

- Perusopetuslaki (628/1998)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Nuorisolaki 1285/2016
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Vammaispalvelulaki (380/1987)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Lapsen oikeuksien sopimus 1989, erityisesti artikkelit 3, 6 ja 12
- Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (26/2016)
- Useita asetuksia ja tiedonsiirtonormistoa
- Opetushallituksen määräyksiä kuten opetussuunnitelman perusteet
- Opetushallituksen (OPH) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohjeita ja toimintamalleja
- Poliittisia asiakirjoja kuten Lapsistrategia



## Lapsen toiminta-, kasvu- ja kehitysympäristöt

**Lapsi elää, kasvaa, oppii ja toimii ryhmissä ja yhteisöissä:** perheessä, päiväkodissa, esiopetusryhmässä, koululuokassa. Harrastuksetkin tapahtuvat useimmiten ryhmätoimintana.

**Miten tuki ja palvelut huomioivat tämän toiminnassaan ja toimintakulttuurissaan?**



